

Από Ν. Κ. Αλιβιζάτο

ΠΑΣΟΚ
ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ
ΟΜΑΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΘΕΣΕΩΝ
ΥΠΟ-ΟΜΑΔΑ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ, ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ, ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΩΝ

Σχέδιο θέσεων
για συζήτηση κατά τη συνεδρίαση
της 30.9.2004

Α'
Μετανάστες

1. Αν κάτι άλλαξε βαθειά στην ελληνική κοινωνία τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια, αυτό έχει να κάνει με την παρουσία ανάμεσά μας ενός σχεδόν εκατομμυρίου οικονομικών μεταναστών, οι οποίοι έχουν συνδέσει, με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο τη δουλειά, την πρόοδο και εν τέλει την ίδια τους τη ζωή με τον τόπο μας. Συγκριτικά με τις άλλες χώρες της Δυτικής Ευρώπης, ο αριθμός αυτός είναι τεράστιος και η σημασία του γίνεται ακόμη μεγαλύτερη, αν σκεφθεί κανείς σε πόσο λίγο χρόνο το μεταναστευτικό αυτό ρεύμα γεννήθηκε, γιγαντώθηκε και ήδη σταθεροποιήθηκε. Έτσι δεν υπάρχει ίσως άλλο παράδειγμα μετατροπής, σε τόσο βραχύ χρονικό διάστημα, μιας παραδοσιακά μονοπολιτισμικής κοινωνίας σε πολυπολιτισμική. Αν η εξέλιξη αυτή τιθασευτεί, είναι βέβαιο ότι θα παρουσιασθούν μοναδικές ευκαιρίες για άλματα προς τα μπρός, που θα ήταν κρίμα αν η χώρα μας τις άφηνε να περάσουν ανεκμετάλλευτες.

2. Συνέπεια της κατάρρευσης των τειχών το 1989-90, το μεταναστευτικό αυτό ρεύμα συνδέεται και με την επικράτηση της παγκοσμιοποίησης. Στα Βαλκάνια και την Ανατολική Μεσόγειο, η Ελλάδα λειτούργησε ως «γη της επαγγελίας», όπου γύρεψαν την τύχη τους λογιών λογιών άνθρωποι, άνδρες και γυναίκες νέας κυρίως ηλικίας, με άνιση μόρφωση, διαφορετικές αξίες, ποικίλες πολιτιστικές καταβολές αλλά μια κοινή προσδοκία: να φτιάξουν το μέλλον τους σε μια χώρα που μπορούσε να τους δώσει περισσότερες ευκαιρίες από όσες η ίδια τους η πατρίδα.

3. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, η Ελλάδα βρέθηκε εντελώς ανέτοιμη να ανταποκριθεί σ' αυτή την πρόκληση. Χώρα εξαγωγής μεταναστών, δεν είχε διαμορφώσει καμιά πολιτική για την υποδοχή όσων διάβαιναν τα σύνορά της γυρεύοντας δουλειά, στέγη, περίθαλψη και παιδεία. Μεταξύ αστυνομικών μέτρων και φιλανθρωπίας τα μέτρα που πάρθηκαν τότε δεν απαντούσαν εν τέλει στα βασικά ερωτήματα: θέλουμε μετανάστες; Γιατί τους θέλουμε και πόσους θέλουμε; Την αμηχανία αυτή την εξέφραζαν οι δύο νόμοι για τους μετανάστες που ψηφίσθηκαν το 1991 και το 2001, νόμοι αυστηροί –από τους αυστηρότερους στην Ευρώπη- και τόσο περίπλοκοι, που η εφαρμογή ήταν αναμενόμενο να υπονομευθεί από τις αδράνειες και τις εξ ίσου γνωστές κακοδαιμονίες της ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Η τελευταία, αν εξαιρέσει κανείς τα νοσοκομεία και τα σχολεία, δεν κατάφερε να ανταποκριθεί στην πρόκληση της «πράσινης κάρτας», και η συμπεριφορά των οργάνων της απέναντι στους μετανάστες θύμιζε τις πιο πολλές φορές Μεσαιώνα.

4. Το ευτύχημα είναι ότι, στο πεδίο αυτό –όπως και σε τόσα άλλα- η ελληνική κοινωνία αντέδρασε πιο θετικά, πιο δημιουργικά και με περισσότερη τόλμη απ' ό,τι το κράτος της: αν και μια μερίδα

συμπατριωτών μας παρασύρθηκε από τα στερεότυπα του εθνικισμού και της μισαλλοδοξίας, η μεγάλη πλειοψηφία αγκάλιασε τους οικονομικούς μετανάστες, γιατί κατάλαβε ότι από την παρουσία τους μόνον κέρδη είχε να αποκομίσει. Παρ' ότι η πραγματική συμβολή τους δεν έχει ακόμη υπολογισθεί, είναι βέβαιο ότι, με τη δουλειά τους, οι οικονομικοί μετανάστες βοήθησαν σημαντικά στην ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ, στη δημιουργία σημαντικών υποδομών και στην επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.

5. Μια συνεπής μεταναστευτική πολιτική σήμερα, πρέπει προφανώς να έχει δύο σκέλη: από τη μια να μεριμνήσει για το αύριο, δηλαδή για όσους αποφασίσουν να μεταναστεύσουν στη χώρα μας τα επόμενα χρόνια. Και από την άλλη να κυττάξει τους μετανάστες του χθές, αυτούς δηλαδή που εγκαταστάθηκαν στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια και δεν προτίθενται να την εγκαταλείψουν.

6. Για τους πρώτους, ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ελλάδα δεν μπορεί παρά να ακολουθήσει τις αποφάσεις των Βρυξελλών, συμβάλλοντας στο μέτρο των δυνάμεων της στην διαμόρφωση μιας πολιτικής ελέγχου των μεταναστευτικών ρευμάτων σε συνεργασία με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες και με τις χώρες προέλευσης. Μιας πολιτικής, ωστόσο, που θα σέβεται το δικαίωμα ασύλου, το δικαίωμα ανθρωπιστικής προστασίας και το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης των μεταναστών παλιών και νέων. Από εκεί και πέρα, μια μακροπρόθεσμη μεταναστευτική πολιτική δεν μπορεί παρά να παίρνει υπ' όψη τις ανάγκες της οικονομίας και της κοινωνίας μας, και να εντάσσεται στις προτεραιότητες μιας εξωτερικής πολιτικής φιλίας, ειρήνης και συνεργασίας, κυρίως στα Βαλκάνια και την Ανατολική Μεσόγειο.

6. Από την άλλη, η νέα μεταναστευτική πολιτική της χώρας θα πρέπει να μεριμνά και για τους παλιούς οικονομικούς μετανάστες,

αυτούς δηλαδή που έχουν συνδέσει τις τύχες τους με τη χώρα μας. Γι' αυτούς, το ΠαΣοΚ πιστεύει ότι η μόνη ενδεδειγμένη πολιτική είναι η βαθμιαία ενσωμάτωσή τους στην ελληνική κοινωνία, μέσω της καταπολέμησης κάθε φοβικής και μισαλλόδοξης νοοτροπίας, της κατάργησης των διακρίσεων εις βάρος τους και, κυρίως, της εφαρμογής μιας πολιτικής που θα τους αναγνωρίζει ίσα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα στην παιδεία, την υγεία, την ασφάλιση και, γενικότερα, την κοινωνική φροντίδα. Και τούτο με τη δημιουργία των απαραίτητων οργανωτικών υποδομών και τη διάθεση των αναγκαίων πόρων. Ωστόσο, η πολιτική αυτή θα μείνει ανολοκλήρωτη και οι οικονομικοί μετανάστες θα παραμείνουν απροστάτευτοι αν δεν τους αναγνωρισθούν τα δικαιώματα που συνδέονται με την ιδιότητα του πολίτη: δηλαδή, σε πρώτη φάση, το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι στις εκλογές της τοπικής αυτοδιοίκησης και, σε δεύτερη, η ελληνική ιθαγένεια, εφ' όσον βεβαίως συγκεντρώνουν τα προσόντα που ορίζει ο νόμος. Μόνον έτσι θα διασφαλισθούν οι όροι μιας μακροπρόθεσμης συμβίωσης, με σεβασμό των ιδιαιτεροτήτων, καθώς και των αμοιβαίων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

Β'

Τσιγγάνοι

7. Το μεταναστευτικό ρεύμα είχε άμεσες επιπτώσεις στη ζωή των 150.000 τσιγγάνων της χώρας μας: η απασχόληση μεταναστών στις αγροτικές καλλιέργειες περιόρισε σημαντικά την κινητικότητα των τσιγγάνων, καθώς οι ευκαιρίες που από παλιά είχαν για δουλειά στα χωράφια μειώθηκαν δραματικά. Έτσι, οι σκηνίτες τσιγγάνοι προτιμούν σήμερα τη σταθερή διαμονή αντί των συνεχών μετακινήσεων, κάτι που από πολλές απόψεις διευκολύνει τη μεθοδικότερη αντιμετώπιση των προβλημάτων τους.

8. Από το 1996, η πολιτεία ακολουθεί μια συστηματική πολιτική για τους τσιγγάνους, με προτεραιότητα την εξασφάλιση γι' αυτούς μόνιμης στέγης, παιδείας, υγειονομικής περίθαλψης και επαγγελματικής κατάρτισης για αξιοπρεπή απασχόληση σε επαγγέλματα με υψηλή ζήτηση. Και τούτο, με ταυτόχρονη προβολή των πολιτιστικών ιδιαιτεροτήτων τους, κάτι που μακροπρόθεσμα μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τη συστηματική καλλιέργεια ενός πνεύματος ανοχής στους κατοίκους των περιοχών όπου οι τσιγγάνοι διαμένουν. Για το ΠαΣοΚ προέχει η συνέχιση της ακολουθούμενης πολιτικής, με την ανάδειξη της «τσιγγάνικης ιδιαιτερότητας» ψηλά στην ημερήσια διάταξη της δημόσιας συζήτησης για την πολυπολιτισμικότητα.

Γ'

Παλινοστούντες

9. Παρά τα κενά και τις γνωστές αβελτηρίες του κράτους και των μηχανισμών του, η πολιτική που ακολουθήθηκε την τελευταία 15ετία απέναντι στις 30.000 περίπου παλινοστούντες Πόντιους θα μπορούσε να θεωρηθεί πετυχημένη. Με υψηλό ποσοστό ενσωμάτωσης στην ελληνική κοινωνία, οι παλινοστούντες έχουν πλέον αναδειχθεί σε ζωντανά κύτταρα των κοινωνιών υποδοχής τους, στη Βόρεια κυρίως Ελλάδα. Προέχει και εδώ η συνέχιση των προγραμμάτων που ακολουθούνται από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, όπως για παράδειγμα ο θεσμός των τάξεων υποδοχής στα σχολεία, που θα πρέπει να ενισχυθεί.